

Summary: The directions of increasing the efficiency of the business organization in the context of business models of sustainable development and informatization are considered. It is shown that the gradual transition to the production of environmental, so-called "green" goods in various industries is an important factor in greening business and improving the efficiency of business organizations by reducing consumption of material and energy resources in the production process, reducing harmful emissions into the atmosphere, increasing the service life of goods, the introduction of zero-waste production, development and widespread use of renewable energy sources. In the implementation of the digital economy model, the directions of increasing the efficiency of business organizations are associated with completely different principles of product value chains and competition rules, a significant reduction in labor force to create a unit of value and changes in the labor market, much lower book value and digital business, its higher market value, no costs for storage, transportation, replication. Possible options for increasing the profit and level of profitability of the business organization through options for the use of resources and the formation of production costs are shown.

Key words: greening, digital technologies, costs, efficiency

Жуковська В. М., д.е.н., доц.,
професор кафедри менеджменту,
Державний торговельно-економічний університет
valentya2015@ukr.net

ЕКОЛОГІЧНА ВІДПОВІДАЛЬНА ПОВЕДІНКА ПІДПРИЄМСТВ РИТЕЙЛУ В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Анотація. Розглянуто сутність екологічної соціальної відповідальності підприємств ритейлу. Обґрунтовано зарубіжний досвід екологічної відповідальності підприємств ритейлу у контексті розвитку стійкої моделі споживання за стандартом FLW. Узагальнено рекомендації щодо підвищення соціальної відповідальності підприємства торгівлі шляхом скорочення харчових відходів та втрат у споживчому ланцюгу.

Ключові слова: екологічна культура, екологічна відповідальність, етичне споживання, харчові відходи, соціальна відповідальність,

Актуальність. Тема раціонального та етичного споживання продовольчих і промислових товарів стає головною повісткою сталого розвитку та у програмах країн ЄС. **Міжнародні спільноти виступили з ініціативою про розширення можливостей бізнесу, уряду та інших організацій щодо звітування, вимірювання втрат харчових продуктів і управління відходами[1].** Розширення цільової аудиторії споживачів вимагає від менеджерів підприємств торгівлі приділяти особливу увагу на формування репутаційних активностей вибудовування відносин з клієнтами задля екологічного партнерства у ланцюгу поставок.

Постановка задачі. Розвиток програм утилізації та рециклінгу відходів наразі вже стане одним з головних напрямів повоєнного відновлення та розвитку України. Одним з аспектів сталого розвитку є розгляд тренду скорочення харчових відходів та втрат у споживчому ланцюгу у відповідності до глобальної цілі SDG 12.3, що пов'язана із забезпеченням стійкої моделі споживання харчових продуктів у світі.

Результати. Зміни політики менеджменту на користь циркулярної економіки – це високий рівень соціальної відповідальності підприємств дотримуватись екологічних та санітарних вимог безпеки продажу, зберігання, споживання харчових продуктів та їх подальшої утилізації згідно з міжнародними нормативними актами, відповідними стандартами.

Екологічна культура споживання і сортування сміття має стати не просто чинником впливу для розвитку суспільства, а цінністю кожного українця, що закладається з народження й поступово вкорінюється у звичку екомислення. Країни котрі зуміли інтегрувати традиційні екокультурні цінності в повсякденне життя мають високі показники екологічної ефективності. Зразковими у цьому контексті можна назвати Данію, Швецію,

Японію, Ісландію, Швейцарію та ін. уведення жорстких норм екологічного законодавства стосовно відходів також сприяло прищеплення культури споживання та посилення циркулярної економіки в Сінгапурі, Німеччині, Великобританії, Франції. Проте в ЄС утворюється близько 2,5 млрд. тон сміття на рік.

Нажаль, ці напрями діяльності є відповідальністю незначної кількості компаній. У правовому полі в Україні підприємства керуються Законами України "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів" та «Про охорону навколишнього природного середовища», що визначає правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь. Останній врегульовує правові, організаційні та економічні засади діяльності, пов'язаної із запобіганням або зменшенням обсягів утворення відходів, їх перевезенням, зберіганням, переробкою, утилізацією, захороненням[1]. Основним поштовхом реалізації таких програм має бути політична воля мерів міст науково-дослідних інститутів, фермерських груп та громадянського суспільства підтримка місцевих громад. Наприклад, в Швеції за збір і переробку відходів, які виникають внаслідок використання їхньої продукції беруть на себе відповідальність виробники [2].

Міжнародний та глобальний досвід екологічної відповідальності ритейл компаній значно випереджав Україну до війни, а нині цей процес поглибився катастрофічними наслідками російсько-української війни. Галузь торгівлі здатна допомогти скоротити відходи не тільки в окремо взятій мережі, але й вплинути на раціональне споживання у всьому ланцюгу товароруху товарів від постачальників (фермерське господарство, виробництво, переробний завод тощо) відповідно до концепції циркулярної економіки та повоєнного відновлення України.

Глобальні та міжнародні компанії у сфері торгівлі добровільно беруть на себе відповідальність щодо ефективного управління збутом харчових продуктів та їх втратами у ланцюгу споживання шляхом впровадження положень стандарту *Food Loss and Waste (FLW)*. Даний стандарт FLW спрямований допомогти країнам, компаніям та іншим суб'єктам кількісно оцінити масштаб і місця утворення харчових втрат та відходів, заощадити різні ресурси, зменшити обсяги утилізації продуктів харчування[3]. Вивчення соціальних звітів міжнародних лідерів роздрібного ритейлу свідчить про актуальну проблему торговельних мереж щодо синхронізації та інтеграції управління поставками товарів, їх подальшим зберіганням, реалізацією та, у разі необхідності, списанням й утилізацією. Наприклад, у Великобританії, мережевий оператор *Tesco* публікує за стандартом FLW незалежні внутрішні дані про вимірювання втрат продуктів і харчових відходів, що утворюються від операційної діяльності торговельної мережі [4]. Підприємства впроваджують спеціальні додатки, щоб максимально оперативно попереджати партнерів про надлишки і наближення термінів споживання.

Вимоги до бізнес процесів у ланцюгу поставок мають бути раціональними, зважаючи на те, що споживачі вимагають від підприємств торгівлі більшої гнучкості у цінovій та асортиментній пропозиції. Пропозиція унікальної цінності для клієнтів, як головне завдання підприємства -своєчасно реагувати на споживачі запити.

Висновки. Екологічна культура кожного громадянина України є внеском у сталий розвиток держави та підтримці навколишнього середовища нашої країни. Екологічна відповідальна поведінка компаній спрямована на реалізацію таких завдань як: розробка оптимальних маршрутів і способів безпечного переміщення вантажів, з точки зору охорони навколишнього середовища; повоєнний розвиток та відновлення логістики екологічної інфраструктури; транспортування товарів тими видами транспорту, що споживають менше палива та виробляють менше викидів вуглецю; розміщення складів поза населеними пунктами та спільне використання складського господарства тощо.

Список використаних джерел

1. Жуковська В. М. Соціоекологічна відповідальність підприємств ритейлу у скороченні харчових відходів та втрат. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2017. Вип. 6(1). С. 78-83.
2. Release: companies commit to simplify food date labels worldwide by 2020, reducing food waste. [online] URL: <https://champions123.org/2017/09/20/release-companies-commit-to-simplify-food-date-labels-worldwide-by-2020-reducing-food-waste/>
3. FLW Standard – [online] URL: <http://flwprotocol.org/flw-standard/>
4. Tesco PLC [online] URL: <https://www.tescopl.com/little-helps-plan/products-food-waste/uk-food-waste-data/>

Zhukovska V. M.,

DSc, Associate Professor

Professor State University of Trade & Economics, Ukraine

valentyana2015@ukr.net

ENVIRONMENTALLY RESPONSIBLE BEHAVIOR OF RETAIL ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Abstract. The essence of environmental and social responsibility of retail enterprises is considered. The foreign experience of environmental responsibility of retail enterprises in the context of the development of a sustainable model of consumption according to the FLW standard is substantiated. Recommendations for increasing the social responsibility of trade enterprises by reducing food waste and losses in the consumer chain are summarized.

Key words: ecological culture, ecological responsibility, ethical consumption, food waste, social responsibility,

Каличева Н.Є., д.е.н., доц.,

професор кафедри економіки та управління виробничим і комерційним бізнесом,

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

kalycheva_natash@ukr.net

Масан В.В., аспірант,

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

masandravad@gmail.com

Тупікіна К.О., магістр,

Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

katetupikina86@gmail.com

ЦИФРОВІЗАЦІЯ У СФЕРІ ТРАНСПОРТУ: ПЕРЕВАГИ ТА ВИКЛИКИ

Анотація. Дослідження присвячене питанням цифрового розвитку транспорту. Окреслено основні переваги запровадження цифрових технологій та причини, які гальмують цифровий розвиток сфери.

Ключові слова: розвиток, цифрові технології, наземний транспорт, конкурентоспроможність, ефективність

Актуальність. Цифровий розвиток охопив всі сфери життя. Впровадження цифрових технологій та інтернету речей у сферу транспорту дозволяє зробити галузь більш безпечною, надійною та конкурентоспроможною в боротьбі за споживача з іншими видами транспорту.

Постановка задачі (мета). Дослідження проблем та перспектив цифрового розвитку підприємств транспортної сфери.

Результати. Транспортна галузь рухається у напрямі розвитку мультимодального, автоматизованого, безпечного, екологічного та, в перспективі, безпілотного транспорту. Найпопулярнішими цифровими технологіями, які запроваджуються в галузі, є безпаперовий документообіг, системи розподіленого реєстру, бездротовий зв'язок, штучний інтелект, доповнена та віртуальна реальність тощо [1].

Основою для розвитку мультимодального транспорту мають стати інтелектуальні транспортні системи (ІТС), які забезпечать взаємодію дорожнього полотна, об'єктів